

PRÜGISED MÕTTED

Saaremaa jäätmekava ja selle lisa on koostatud nii, et see annab suurepärase ülevaate sellest, mis tehtud ja kuhu on tänaseks prügimajandusega jõutud. Tubli töö on ära teinud valla ainus jäätmete peaspetsialist Katrin Koppel. Tema põhjalikust tööst selgub, et jäätmeteke on täna vältimatu ja kogused Saaremaal kasvutrendis. Eesmärgiks seatakse kohapealne jäätmekäitlus - „kohalikke ringlussevõtuvõimalusi tuleks otsida“.

Kirjeldatud tegelikkus on aga masendav - „teadaolevalt kehtivad Saaremaa valla jäätmejaamades Eesti kõrgeimad vastuvõtutasud“, sest „kõik jäätmed transporditakse täna jäätmejaamadest edasi mandrile, kuna Saaremaal käitlusvõimalused puuduvad“.

Ainus esitatud kriitiline küsimus jäätmekavas puudutab Saaremaa Prügila OÜ-d. Tänapäevaste arvukate operaatorite surve all on Saaremaa jäätmekäitlus muudetud vaid lihtsaks ja kalliks jäätmete väljaveoks saarelt. Ettepanek muuta see mõne aastaga tegusamaks MTÜ-ks on üllatav. Kuidas hindavad tänast olukorda selle firma nõukoguliikmed, jääb saladuseks.

Kas pakutud ettevõtluvormi muutus raiub läbi ka pika ja kalli toiduahela (Saaremaa Prügila – Prügimees+Paikre - Kuressaare Ümberlaadimisjaam), on kahtlane. Kindlasti pole aga selline munitsipaalmaajandus võimeline looma uusi ringlussevõtuvõimalusi ilma erasektorit kaasamata. Saaremaa munitsipaalmaajandusest lipulaevad „Kuressaare Soojus“ ja „Kuressaare Veevärk“ võiksid olla siinkohal headeks näideteks, kuidas erasektorit kaasata kohaliku jäätmekäitlusse, aga...

Seda, mille arendamist korraldada, on küll. Kahjuks pole aga Saaremaa jäätmekava lisas toodud järgneva 5 aasta eesmärgid üleliia ambitsioonikad. Näib, et vallavalitsuse teised struktuurid (arendus- või ka majandusosakond ja arenduskeskus) näevad prügimajanduses pigem probleeme kui võimalusi innovaatilisteks lahendusteks.

Kuna kohalik omavalitsus peaks olema suunanäitajaks ka kliimapoliitikas ja rohepöörde elluviimisel, võiks kavandatavad tegevused olla eelnõus palju mitmekesisemad ja suurejoonelisemad. Siinkohal eeldaks kindlasti suuremat koostööd erasektoriga ja aegsasti tehtavaid ühiseid investeeringuid prügimajanduse innovaatilisuse kasvu.

Saarelisele eripärale rõhudes võiks Keskkonnaministeeriumist, Maaeluministeeriumist ja ka Majandusministeeriumist loota mõistmist ja toetust ühiste ambitsioonikate projektide planeerimisel ja elluviimisel. Jäätmejaamades saavad vastuvõtutasud väheneda koos kohaliku jäätmekäitluse arenguga, sest tänane kõigi jäätmete vedu autodega sadade kilomeetrite taha pole jätkusuutlik tegevus.

Järgnevalt mõned mõtted ja ettepanekud Saaremaa jäätmekava arutelusse, kuidas jäätmehooldust ehk prügiäri parandada.

Mis oleks, kui siinkohal lõpetaks munitsipaalmaajanduse ja ühtlasi piiraks monopoolseid ettevõtteid Saaremaa prügiäris? Hakkaks toimima lihtne turumajandus. Jäätmetes nähtaks enam tooret ja ressursi.

Saaremaa Vallavalitsus
SAADUD

"11" 03 2021
Nr. 8-5/1476-1

Kolm veopiirkonda Saaremaal kõlab veidralt. Kas ei võiks jäätmete kokkukorjega piirkonniti olla haaratud enam kohalik maaettevõtja, nagu täna talihoolduses lumelükkajad vms? Muretseda kinnine veok ja jäätmeluba oleks paljudele neist jõukohane. Jäätmete eelsortimine erivärvilistesse kottidesse on aga rohesilmsele saarlasele ja tema külalisele kindlasti meelt mööda. Teenuskeskustele jääb vaid ülesanne kinnitada marsruut ja kogumispäevad...

Kaks jäätmejaama on vähe, leitakse eelnõus. Omavalitsus võiks välja ehitada arvukalt ajutisi ladustamiskohti (angaare) ja need kohalikele maaettevõtjatele rendile anda. Seal jätkuks jäätmete sortimine, ajutine ladustamine ja mehaaniline töötlemine.

Paikresse viidud sorteerimisliin jäätmekütuse tootmiseks on tõenäoliselt rentniku käes tänaseks amortiseerunud. Kuigi jäätmekütus ei toeta süsinikuneutraalsuse saavutamist, tuleks jäätmete energiakasutust edendada ka Saaremaal. „Kuressaare Soojuse“ koostootmisjaama või hakkpuidukatlad tuleks häälestada koospõletuseks, et saavutada nõutud energiatõhusus ka jäätmekütust kasutades.

Siit sammuke edasi oleks arendada välja kohapealne võimekus ka nakkusohtlike ja patoloogiliste jäätmete, samuti eri ja kõrge riskiastmega loomsete jäätmete käitlemiseks. Luha tänava katlamajas võiks põlevkiviõli põletamise asendada biogaasikatlagaga, et saavutada nõutav põlemisgaaside temperatuur. Mida annaks siia põletustehase rajamine? Munitsipaalhaigla ja hooldekodud saavad käepärasema teenuse erijäätmetele, loomakasvatustevõtted ja lihatööstus aga logistiliselt mõistlikuma lahenduse. Käideldavad kogused poleks ju suured, aga väheneksid kulud ja ohud, mis võivad kaasneda täna nimetatud jäätmete transportimisel Tartusse või Väike-Maarjasse. Kuidas Eestis sigade aafrika katku just korjuste transpordiga levitati, on ju avalik saladus.

Saaremaa biogaasirajatistest on täna mõningad kogemused „Saare Economicsil“ ja „Kuressaare Veevärgil“. Meie suurpõllumajandustevõtted võiksid saada siinkohal omavalitsusele uuteks partneriteks. Biogaasijaamad, mis toodavad biometaanit, omavad rohemajanduses suurt potentsiaali. Saaremaal saaks kasutada biogaasireaktori sisendina lisaks veiselägalale ka biolagunevat jäädet kodumajapidamistest ja toidukäitlejatelt, samuti madala riskiga purustatud loomset jäädet. Uues jäätmekavas mainitud kompostimisväljaku rajamine ja sertifitseeritud kompostmulla tootmine on üllatavalt tagasihoidlik plaan.

Leidub meilgi ehk ettevõtjaid, kes suudavad taaskasutada kogutud klaasi ehitusmaterjali segudes või valmistada vanapaberist kasulikku soojustusmaterjali ja allapanu kohalikele seakasvatusele. Ressurssi on jäätmete näol Saaremaal küll piiratult, aga kohalikeks käitlemiseks piisavalt. Jäätmete taaskasutuse võimalused ootavad Saaremaa ettevõtjate seas veel avastamist-tutvustamist.

Lõpetuseks tuleb tunnistada, et jäätmekavas võiks eesmärgiks olla ka prügila rajamine Saaremaale. Vaba maad, kuhu ladustada reoveemuda või koospõletustehaste tuhk, on omavalitsusel olemas küll. Prügilale rentniku leidmisel oleme ju edukad!

Jõudu jäätmekava eelnõu aruteluks!